

BİRDEN FAZLA SİGORTALILIK STATÜSÜNE TABİ ÇALIŞMA

Faruk YÜKSEL^(*)

1 - GİRİŞ

Sigortalıların birden fazla statüde sigortalı olmasını gerektirecek şekilde çalışmalarını sık sık karşılaşılan bir durumdur. Örneğin limited şirket ortağı olan bir sigortalı, şirket ortaklığı devam ederken hizmet akdine istinaden çalışmaya başlayabilmektedir. Bu durum, yani bir kişinin birden fazla statüde sigortalılığını gerektirecek çalışmasının olması hizmet çakışması olarak adlandırılmaktadır.

SSK, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı birleştirilmeden önce yaşanan hizmet çakışmalarında sigortalıların hangi kuruma tabi olarak çalışacakları tartışma konusu iken Sosyal Güvenlik Kurumunun (bundan sonra Kurum diye anılacaktır) kurulması ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun¹ yürürlüğe girmesi ile birlikte bu hizmetleri çakışan sigortalıların anılan Kanunun hangi hükümlerine tabi olacakları tartışma konusu olmuştur.

Konu 5510 sayılı Kanunun "**Sigortalılık Hallerinin Birleşmesi**" başlıklı 53 üncü maddesi ile düzenlenmiştir. 6111 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun² ile konu yeniden düzenlenmiş ve söz konusu madde değiştirilmiştir. Değişikliğe ilişkin uygulamanın belirlenmesi için Kurum tarafından 05/04/2011 tarih ve 2011/36 sayılı Genelge çıkarılmış ve 6111 sayılı Kanun ile getirilen değişiklik 01/03/2011 tarihi itibarıyla uygulamaya konulmuştur.

Yapılan değişiklik ve yeni uygulama sonrasında 5510 sayılı Kanunun 4/c maddesine (Emekli Sandığına) tabi çalışmaların, hizmet çakışmalarında öncelikli olarak dikkate alınması kuralı değiştirilmemiştir. Bu nedenle yazımızda 5510 sayılı Kanunun 4/a maddesi (SSK) kapsamında olan çalışmalar ile

^(*) SGK Baş Müfettişi

¹ 16/06/2006 tarih ve 26200 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

² 25/02/2011 tarih ve 27587(Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

5510 sayılı Kanunun 4/b maddesi (Bağ-kur) kapsamında olan çalışmaların çakışmaları halinde yapılacak yeni uygulama ile ilgili açıklamalarda bulunulacaktır.

2- HİZMETLERİN ÇAKIŞMASI DURUMU ve 01.03.2011 TARİHİNDEN ÖNCEKİ UYGULAMA

Hizmet çakışması, bir sigortalının birden fazla statüde sigortalı olmasını ve dolayısıyla adına birden fazla statüde sigorta primi ödenmesini gerektirecek şekilde çalışıyor olması durumudur.

Örnek 1:

05/09/2009 tarihinden itibaren bir anonim şirketin yönetim kurulu üyesi olan (A), 01/03/2010 tarihinden itibaren bir işyerinde hizmet akdine istinaden müdür olarak çalışmaya başlamıştır. Bu durumda anonim şirket yönetim kurulu üyeliğinden dolayı 4/b kapsamında sigortalı olan (A), 01/03/2010 tarihinden itibaren 4/a kapsamında sigortalılığını gerektiren bir işte çalışmaya başladığından hizmet çakışması ortaya çıkacaktır.

Örnek 2:

01/01/2005 tarihinden itibaren bir işyerinde hizmet akdine istinaden çalışan (B), bu çalışması devam ederken 01/06/2010 tarihinde vergi mükellefi olarak ticari faaliyete başlamıştır. Bu durumda hizmet akdine dayalı çalışması nedeniyle 4/a kapsamında sigortalı olan (B), 01/06/2010 tarihinden itibaren 4/b kapsamında sigortalılığını gerektiren bir faaliyete başlamış ve yine hizmet çakışması ortaya çıkmıştır.

6111 sayılı Kanun ile getirilen değişiklikten önce, hizmet çakışması durumunda **sosyal güvenliğin teklifi ilkesi** uygulanıyordu. Hizmetlerinde çakışma bulunan sigortalıların daha önceki tarihte başlayan sigortalılıkları esas alınıyor, daha sonraki tarihte başlayan sigortalılıkları prim ödenmiş olsa dahi geçersiz sayılıp iptal ediliyordu. Dolayısıyla sigortalıların mağdur olmaları ve hak kaybı yaşamaları söz konusu oluyordu Bu durumu örneklerle açıklayalım:

Örnek 3:

01.09.2004 tarihinde vergi mükellefi olarak ticari faaliyete başlayan (A), vergi mükellefi olduğu tarih itibari ile Bağ-Kur tescilini de yaptırmıştır. (A), 15/06/2006 tarihinde bir işyerinde hizmet akdi ile çalışmaya başlamış ve SSK'lı olarak adına prim ödenmeye başlanmıştır.

(A), yaşlılık aylığı alabilmek için 01/01/2011 tarihinde Kuruma başvurduğunda, 4/b(Bağ-Kur) sigortalılığı daha önce başladığından bu statüdeki sigortalılığı esas alınarak işlemleri yapılmakta ve 15/06/2006 tarihinde 31/12/2010 tarihine kadar 4/a(SSK) statüsünde adına yapılan bildirimler ve ödenen primler iptal edilmekteydi.

Örnek 4:

01/06/2006 tarihinde vergi mükellefi olarak faaliyetine başlayan (B), bu tarih itibariyle 4/b kapsamında sigortalı olması gerekirken tescilini yaptırmamış ve primlerini ödememiştir. Bu dönemde (B)'nin yürüttüğü faaliyetin Kurum tarafından öğrenilememesi nedeniyle de resen tescili sağlanmamıştır. (B), 15/03/2008 tarihinden itibaren bir işyerinde hizmet akdine istinaden çalışmaya başlamış ve işveren tarafından bu tarih itibariyle 4/a kapsamında sigortalılığı sağlanarak primleri ödenmeye başlamıştır. (B), işçi olarak çalışmaya devam ederken 30/06/2010 tarihinde vergi mükellefi olarak faaliyetine son vermiş ve vergi kaydını sildirmiştir.

Bu durum Kurum tarafından öğrenildiğinde (B)'nin 4/b statüsündeki sigortalılığını gerektiren olay daha önceki bir tarihte gerçekleştiğinden 01/06/2006-30/06/2010 tarihleri arasında 4/b sigortalısı sayılıyor ve adına 15/03-2008-30/06/2010 tarihleri arasında 4/a statüsünde yapılan bildirimler iptal edilerek 01/07/2010 tarihinden itibaren 4/a statüsünde sigortalı kabul ediliyordu.

3- 01/03/2011 TARİHİNDEN İTİBAREN HAYATA GEÇEN YENİ UYGULAMA

6111 sayılı Kanun ile getirilen değişiklik, 4/a ve 4/b kapsamındaki sigortalılıkların çakışması halinde önce başlayan sigortalılık statüsünün esas alınması ve daha sonraki bir tarihte başlayan sigortalılık statüsünün ilk başlayan sigortalılık statüsü sona erene kadar dikkate alınmaması uygulamasına son verilmiştir. Bundan böyle bir hizmet çakışmasının yaşanması halinde 4/a kapsamındaki sigortalılık esas alınacaktır.

Değişiklik ile hizmetleri çakışan sigortalılara bir de imkân tanınmıştır. Hizmet çakışması bulunan sigortalının 4/a kapsamındaki sigortalılığı esas alınmakla birlikte, sigortalının talep etmesi halinde, 4/b kapsamında da prim ödemesi mümkün hale getirilmiştir. Böylece hizmet çakışması bulunan sigortalılar, eğer isterlerse, her iki sigortalılık kapsamında da prim ödeyebileceklerdir.

Hizmet çakışması halinde yapılacak işlemler ve hizmet çakışması nedeniyle 4/a kapsamındaki sigortalılıkları esas alınan ancak 4/b kapsamında da prim ödeyenlerin hizmetlerinin nasıl değerlendirileceği aşağıda açıklanmıştır.

3.1- Sigortalılığı 01/03/2011 Tarihinden Önce Başlayanların 01/03/2011 Tarihinden Sonra Hizmetlerinin Çakışması

01/03/2011 tarihinden önce 4/b kapsamında sigortalılığını gerektiren çalışması bulunan sigortalıların 01/03/2011 tarihinden sonra 4/a kapsamında çalışmaya başlamaları halinde adına e-Sigortalı yoluyla Kuruma verilen sigortalı işe giriş bildirgelerinde *“5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine tabi sigortalılığınız sona erdirilmiştir. 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendine tabi ayrıca prim ödemeye devam etmek istiyor iseniz sosyal güvenlik il müdürlüğüne/sosyal güvenlik merkezine müracaat etmeniz gerekmektedir.”* uyarısı verilecek ve 4/b sigortalılıkları Kurum tarafından resen sonlandırılacaktır. Bu durumda olanlardan 4/a statüsündeki sigortalılıkları sona erenlerin 4/b kapsamındaki çalışmalarının devam etmesi halinde ise 4/a kapsamındaki çalışmasının sona erdiği tarihten bir gün sonra 4/b statüsündeki sigortalılıkları yeniden başlatılacaktır.

Örnek 1:

20/05/2009 tarihinde 4/b kapsamında sigortalılığı devam etmekte iken 12/12/2011 tarihinden itibaren 4/a kapsamında çalışmaya başlayan sigortalının, 4/b kapsamındaki sigortalılığı 11/12/2011 tarihi itibarıyla sona erdirilecektir.

Örnek 2:

03/09/2009 tarihinde 4/b kapsamında tarım sigortalılığı devam etmekte iken 25/03/2012 tarihinden itibaren 4/a statüsünde çalışması başlayan sigortalının tarım sigortalılığı 24/03/2012 tarihinde sona erdirilecektir.

Aynı şekilde 01/03/2011 tarihinden sonra sigortalılığı başlayanların hizmetlerinin çakışması durumunda 4/b kapsamındaki sigortalılıkları 4/a statüsünde çalışmaya başladıkları tarihte son bulacaktır.

Bu durumda olanlardan 4/a statüsündeki sigortalılıkları sona erenlerin 4/b kapsamındaki çalışmalarının devam etmesi halinde ise 4/a kapsamındaki çalışmasının sona erdiği tarihten bir gün sonra 4/b statüsündeki sigortalılıkları yeniden başlatılacaktır.

Örnek 3:

25/05/2011 tarihinde vergi mükellefiyeti nedeniyle 4/b statüsünde sigortalı olan ve sigortalılığı devam etmekte iken 18/06/2012 tarihinde bir işveren yanında hizmet akdine tabi olarak çalışmaya başlayan sigortalının 4/b kapsamındaki sigortalılığı 17/06/2012 tarihi itibarıyla sona erdirilerek, 18/06/2012 tarihi itibarıyla 4/a kapsamında sigortalı sayılacaktır.

Örnek 4:

Örnek 7'deki sigortalının 4/a statüsündeki sigortalılığının 12/05/2015 tarihinde sona ermesi ve bu tarihte vergi mükellefiyetinin devam etmesi halinde 4/b bendi kapsamındaki sigortalılığı 13/05/2015 tarihinden itibaren başlatılacaktır.

3.2- Sigortalılığı 01/03/2011 Tarihinden Önce Başlayanların 01/03/2011 Tarihinden**Önce Hizmetlerin Çıkışı**

01/03/2011 tarihi itibarıyla 4/a ve 4/b statülerinde çalışmaları devam eden sigortalıların hangi sigortalılık statüsünün önce başladığına bakılmaksızın 4/b kapsamındaki sigortalılığı 28/02/2011 tarihi itibarıyla sona erdirilecektir.

Örnek 1:

11/11/2008 tarihinde 4/b kapsamında başlayan sigortalılığı devam etmekte iken 11/12/2009 tarihinden itibaren 4/a bendi kapsamında çalışmaya başlayan sigortalının 28/02/2011 tarihi itibarıyla 4/b kapsamındaki sigortalılığı sona erdirilecek, 01/03/2011 tarihi itibarıyla 4/a kapsamındaki sigortalılığı devam ettirilecektir.

3.3- 4/a ve 4/b Kapsamında Çalışmaları Bulunanların Aynı Anda Her İki Statüde De Prim Ödemeleri Halinde Hizmetlerinin Değerlendirilmesi

4/a ve 4/b statülerindeki sigortalılığının çıkışı nedeniyle 4/a kapsamındaki sigortalılığı esas alınanlar, yazılı talepte bulunmak ve 5510 sayılı Kanunun 82 nci maddesine göre belirlenen prime esas kazanç alt sınırı ve üst sınırına ilişkin hükümler saklı olmak kaydıyla, talep tarihinden itibaren ayrıca 4/b kapsamındaki çalışmasından dolayı da prim ödeyebileceklerdir. Ancak, 4/a ve 4/b kapsamında ödenecek primlerin toplamı prime esas kazancın üst sınırından fazla olamayacaktır.

Sigortalılık hallerinin çıkışı nedeniyle 4/a kapsamındaki sigortalılığı esas alınanlardan 4/b kapsamında prim ödemek isteyenler iş kazası ve meslek hastalığı sigortasından sağlanan haklar yönünden 4/b kapsamında, hastalık ve analık sigortalarından sağlanan yardımlar ile uzun vadeli sigorta kollarından (malullük, yaşlılık ve ölüm) sağlanan yardımlar yönünden ise 4/a kapsamındaki sigortalılık statüsünde değerlendirilecektir.

4/a ve 4/b statülerindeki sigortalılık halleri çalışanlardan 4/b kapsamında ayrıca prim ödemek için talepte bulunanlara, 4/b statüsünde iş kazası ve meslek hastalıkları kollarından yapılacak yardımlar şunlardır:

- a) Sigortalıya, geçici iş göremezlik süresince günlük geçici iş göremezlik ödeneği verilmesi.
- b) Sigortalıya sürekli iş göremezlik geliri bağlanması.
- c) İş kazası veya meslek hastalığı sonucu ölen sigortalının hak sahiplerine, gelir bağlanması.
- d) Gelir bağlanmış olan kız çocuklarına evlenme ödeneği verilmesi.
- e) İş kazası ve meslek hastalığı sonucu ölen sigortalı için cenaze ödeneği verilmesi.

Bu yardımların yapılmasında 4/b statüsünde ödenen primler esas alınacaktır. Ancak sigortalıların bu yardımlardan yararlanabilmesi için 4/b statüsünde ödenecek primlerini ait olduğu ayı izleyen ayın sonuna kadar ödememeleri halinde o aya ait primin ödeme imkanı ortadan kalkacağından, o ayda iş kazası geçirmesi veya meslek hastalığına tutulması halinde iş kazası ve meslek hastalığı sigortası yardımlarından yararlandırılmayacaktır.

4/b kapsamında ödenecek primler uzun vadeli sigorta kolları yönünden 4/a kapsamındaki hizmetlerle birlikte dikkate alınacaktır. Ancak, hizmetin değerlendirilmesinde her ay 30 günü, prime esas kazançlar ise 5510 sayılı Kanunun 82 inci maddesine göre belirlenen azami kazancı geçemeyecektir.

Bu sigortalılara hastalık ve analık sigortasından geçici iş göremezlik ödeneği ödenmesinde de sigortalılık statüsü 4/a kapsamında değerlendirilecektir.

4- SONUÇ

6111 sayılı Kanunun 5510 sayılı Kanunun 53 üncü maddesinde yaptığı değişiklik ile önce başlayan sigortalılık statüsünün geçerli olacağı uygulamasına son verilmiştir. Yeni uygulamaya göre 4/a ve 4/b kapsamındaki sigortalılıkların çakışması halinde 4/a kapsamındaki sigortalılık dikkate alınacaktır.

Ayrıca 4/a ve 4/b kapsamında sigortalı hizmetleri çakışan ve 4/a kapsamındaki sigortalılığı esas alınan sigortalılara, talepleri halinde 4/b kapsamında da prim ödeyebilmeleri imkânı tanınmıştır. Bu şekilde prim ödeyen sigortalılar iş kazası ve meslek hastalığı sigortası yönünden 4/b kapsamında, hastalık ve analık sigortaları ile uzun vadeli sigorta kolları yönünden 4/a kapsamında işlem göreceklidir.